

Sygn. akt: III AUa 231/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 października 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Ewa Naze (spr.)

Sędziowie: SSA Mirosław Godlewski

SSA Iwona Szybka

Protokolant: stażysta Agata Józwiak

po rozpoznaniu w dniu 18 października 2012 r. w Łodzi

sprawy **E. B.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.**

o emeryturę nauczycielską,

na skutek apelacji wnioskodawczyni

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w K.

z dnia 8 listopada 2011 r., sygn. akt: V U 1447/10;

1. **oddala apelację;**

2. **przyznaje od Skarbu Państwa Sądowi Apelacyjnemu w Łodzi adwokat E. J. kwotę 147, 60 (sto czterdzieści siedem 60/100) zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego udzielonego z urzędu w II instancji.**

Sygn. akt III AUa 231/12

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 8 listopada 2011r. Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kaliszu oddalił odwołanie E. B. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O. z dnia 11 października 2010r., odmawiającej przyznania E. B. prawa do emerytury.

Wyrok Sądu pierwszej instancji zapadł w następującym stanie faktycznym:

E. B., urodzona (...), w dniu 13 września 2010r. wystąpiła z wnioskiem o przyznanie mu prawa do emerytury z tytułu zatrudnienia w szczególnym charakterze – pracy nauczycielskiej, na podstawie art. 47 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z FUS oraz art. 88 ustawy z 26 stycznia 1982r. - Karta Nauczyciela.

W okresie od 1 października 1982r. do 31 sierpnia 2001r. E. B. była zatrudniona w charakterze nauczyciela, w pełnym wymiarze czasu pracy. W okresie tego zatrudnienia wnioskodawczyni wykorzystała urlop macierzyński od 1 kwietnia 1993r. do 4 sierpnia 1993r., urlop wychowawczy od 1 września 1993r. do 31 sierpnia 1995r. W okresie od 1 września 1995r. do 30 października 1995r. wnioskodawczyni pobierała wynagrodzenie za czas choroby. W okresie od 2 marca 1996r. do 28 października 1999r. E. B. korzystała z urlopu wychowawczego.

Od 1 września 2001r. E. B. została zatrudniona w Szkole Podstawowej Nr (...) w K. na stanowisku nauczyciela, w tym od 1 września 2006r. do 31 sierpnia 2010r. w wymiarze 13/26 jako wychowawca świetlicy i w wymiarze 10/20 jako pedagog szkolny. W okresach od 15 do 19 listopada 2004r., od 16 do 23 marca 2005r., od 29 do 31 lipca 2005r., od 1 do 12 sierpnia 2005r. i od września do października 2006r. wnioskodawczyni przebywała na zwolnieniach lekarskich z powodu choroby. W okresie od 1 września 2006r. do 31 sierpnia 2007r. E. B. korzystała z urlopu dla poratowania zdrowia.

Decyzją z 11 października 2010r. ZUS odmówił E. B. prawa do wcześniejszej emerytury podnosząc, że ubezpieczona nie udowodniła wymaganego 20 – letniego okresu pracy nauczycielskiej. Organ rentowy uznał za udowodniony okres pracy nauczycielskiej wynoszący 18 lat, 11 miesięcy i 23 dni (po wyłączeniu urlopu dla poratowania zdrowia). Łącznie wnioskodawczyni legitymuje się okresem składkowym i nieskładkowym wynoszącym 30 lat, 3 miesiące i 19 dni, w tym 25 lat, 6 miesięcy i 18 dni okresów składkowych i 4 lata, 9 miesięcy i 1 dzień okresów nieskładkowych.

W konsekwencji powyższych ustaleń, Sąd Okręgowy stwierdził, że E. B. nie przysługuje prawo do emerytury przewidzianej w art. 47 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 153 z 2009r., poz. 1227 – tekst jednolity z późn. zm.) w związku z art. 88 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982r. Karta Nauczyciela (Dz. U. Nr 118 z 2003r., poz. 1112 – tekst jednolity z późn. zm.), ponieważ nie legitymuje się ona wymaganym 20 – letnim okresem pracy nauczycielskiej. Zgodnie bowiem z ustalonym w orzecznictwie poglądem, w stanie prawnym obowiązującym od 1 lipca 2004r. przy ustalaniu nauczycielskiego stażu zatrudnienia dla zweryfikowania uprawnień emerytalnych przez nauczycieli, którzy do tego dnia nie spełnili warunków wymaganych do nabycia prawa do emerytury nauczycielskiej, nie uwzględnia się okresów niewykonywania pracy nauczycielskiej, w tym okresu korzystania z urlopu dla poratowania zdrowia, za które nauczyciel po dniu 14 listopada 1991r. otrzymał wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.

W apelacji ubezpieczona wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie odwołania, zarzucając naruszenie prawa materialnego. W ocenie apelującej, do czasu pracy w szkolnictwie winny być zaliczone okresy przebywania na urloпах dla poratowania zdrowia.

Ustanowiona w sprawie pełnomocnik ubezpieczonej z urzędu przyłączyła się do apelacji E. B. dodatkowo przedkładając na poparcie apelacji wyrok SN z 30 lipca 2003r. II UK 323/02, OSNP 2004/11/197 oraz wyrok SN z 30 stycznia 2008r. I UK 204/07, LEX nr 447278.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

W przedmiotowej sprawie sporna była kwestia zaliczenia okresu przebywania na urlopie dla poratowania zdrowia do 20 – letniego stażu pracy nauczycielskiej zaliczanej do pracy w szczególnym charakterze uprawniającej do emerytury z art. 88 ust. 1 ustawy Karta Nauczyciela.

Zgodnie z art. 46 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, przysługuje ubezpieczonym pracownikom urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed 1 stycznia 1969r., zatrudnionym w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (do tych ostatnich zalicza się nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych wykonujących pracę nauczycielską - art. 32 ust. 3 pkt 5 ustawy o emeryturach i rentach z FUS). Natomiast stosownie do art. 32 ust. 1a pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (dodanej przez art. 1 pkt 16

ustawy z dnia 20 kwietnia 2004r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. Nr 121, poz. 1264, która weszła w życie z dniem 1 lipca 2004 r.), przy ustalaniu okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie uwzględnia się okresów niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał po dniu 14 listopada 1991r. wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. W myśl art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela, nauczyciele mający trzydziestoletni okres zatrudnienia, w tym 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze, mogą - po rozwiązaniu na swój wniosek stosunku pracy - przejść na emeryturę. Również nauczyciele urodzeni po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed dniem 1 stycznia 1969 r., zachowują prawo do przejścia na emeryturę bez względu na wiek, jeżeli spełnili warunki do uzyskania emerytury, określone w ust. 1, w ciągu dziesięciu lat od dnia wejścia w życie ustawy o emeryturach i rentach z FUS (czyli do dnia 31 grudnia 2008 r.) z wyjątkiem warunku rozwiązania stosunku pracy (art. 88 ust. 2a pkt 1 Karty Nauczyciela).

Na wstępie zauważyć należy, że w stanie prawnym obowiązującym przed dniem 1 lipca 2004r. w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że do okresu pracy w szczególnych warunkach i w szczególnym charakterze wlicza się okresy pobierania zasiłku chorobowego w czasie trwania stosunku pracy przypadające po dniu wejścia w życie ustawy z dnia 17 października 1991r. o rewolucyjacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm.) (por. uchwałę z dnia 27 listopada 2003 r., III UZP 10/03, OSNP 2004 nr 5, poz. 97), oraz że do okresu 20 lat pracy nauczycielskiej, wymaganego do przyznania emerytury na podstawie art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela, wlicza się okresy nieobecności w pracy spowodowane czasową niezdolnością do pracy, urlopem macierzyńskim i urlopem dla poratowania zdrowia (por. wyrok z dnia 30 lipca 2003r., II UK 323/02, OSNP 2004 nr 11, poz. 197).

Z dniem 1 lipca 2004r. doszło jednak do istotnej zmiany definicji pracy w szczególnych warunkach i w szczególnym charakterze (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 5 maja 2005 r., II UK 219/04, OSNP 2005 nr 22, poz. 361; z dnia 5 maja 2005 r., II UK 215/04, OSNP 2005 nr 22, poz. 360). Nie budzi wątpliwości, że od tej chwili urlopy udzielane nauczycielom dla poratowania zdrowia nie mogły być zaliczane do okresów pracy w szczególnym charakterze, co przyznał także Sąd pierwszej instancji w niniejszej sprawie.

Wskazać należy, że art. 32 ust. 1a pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach nie posługuje się pojęciem "wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy", odnosząc się do okresów faktycznego niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał wynagrodzenie, niezależnie od tego, czy niewykonywanie pracy spowodowane było niezdolnością do pracy, czy też inną przyczyną i niezależnie od tego, czy okres, za który pracownik otrzymał wynagrodzenie, stanowi okres składkowy czy też okres nieskładkowy. Taka kwalifikacja faktycznego niewykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w okresie trwania zatrudnienia jest uzasadniona charakterem prawa do wcześniejszej emerytury dla osób zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Prawo to stanowi bowiem konsekwencję szybszej utraty zdolności do zarobkowania z uwagi na szczególne warunki lub szczególny charakter pracy. Wymóg okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze winien więc odnosić się do okresu faktycznego wykonywania takiej pracy, z wyłączeniem okresów wyłącznie formalnego pozostawania w zatrudnieniu, w których pracownik - zgodnie z treścią łączącego go z pracodawcą stosunku pracy - zajmuje stanowisko, z którym łączy się wykonywanie pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, lecz w rzeczywistości pracy tej nie wykonuje, a tym samym nie jest narażony na uciążliwość związaną z warunkami lub charakterem pracy. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 września 2007r. III UK 51/07 (OSNP 2008 nr 21-22, poz. 328)). Okres niewykonywania pracy nie wpływa zatem na szybszą utratę zdolności pracownika do zarobkowania. W rezultacie okres niewykonywania pracy w rozumieniu art. 32 ust. 1a pkt 1 ustawy to nie tylko okres niezdolności do pracy, za który pracownik otrzymał wynagrodzenie określone w art. 92 k.p. lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, ale także każdy inny okres, w którym pracownik pozostawał w stosunku pracy i otrzymywał wynagrodzenie, jednakże pracy faktycznie nie świadczył (nie wykonywał). Takim okresem niewykonywania pracy jest również okres urlopu dla poratowania zdrowia. Ponadto, urlop dla poratowania zdrowia nie był i nie jest okresem, w którym na mocy szczególnych przepisów pracownik został zwolniony ze świadczenia pracy. Okres urlopu dla poratowania zdrowia nie był również i nie jest "okresem niezdolności do pracy z powodu choroby", jednakże był

"okresem powstrzymywania się pracownika od pracy w celu przeprowadzenia zaleconego leczenia", określanym również jako "przerwa w pracy "nieobecność w pracy" lub "okres powstrzymywania się od pracy, niezbędny do regeneracji sił i zapewnienia możliwości dalszego wykonywania pracy" (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 19 września 1996 r., I PRN 67/96, OSNP 1997 nr 6, poz. 99 i z dnia 30 lipca 2003 r., II UK 323/02, OSNP 2004 nr 11, poz. 197). Również więc z tego względu okres urlopu dla poratowania zdrowia jest niewątpliwie okresem niewykonywania pracy w rozumieniu art. 32 ust. 1a pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach. W konsekwencji, od 1 lipca 2004 r. okres urlopu dla poratowania zdrowia nie mógł być uznawany za okres pracy nauczycielskiej w rozumieniu art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela, bowiem wyklucza to przepis art. 32 ust. 1a pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach.

Odnosząc się zaś do treści załączonego do apelacji wyroku Sądu Najwyższego z 30 stycznia 2008r. I UK 204/07, to zauważyć należy, że pogląd o tym, iż obowiązujący od dnia 1 lipca 2004r. przepis art. 32 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie ma zastosowania do nauczyciela, który przed tym dniem spełnił wszystkie warunki określone w art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela, nawet jeżeli wniosek o emeryturę złożył po tej dacie, ale ma zastosowanie do nauczyciela, który przed tym dniem nie spełnił wszystkich warunków określonych w art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela, jest w orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowany i Sąd Apelacyjny w pełni go aprobuje, natomiast zmiana stanu prawnego dokonana z dniem 1 lipca 2004r. polegająca na dodaniu w art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS ustępu 1a, ma zastosowanie do ubezpieczonych, którzy przed wejściem w życie noweli nie spełnili wszystkich warunków wymaganych do nabycia emerytury.

Tymczasem wnioskodawczyni w dacie złożenia wniosku o emeryturę (13 września 2010r.) wprawdzie spełniała warunek legitymowania się minimalnym trzydziestoletnim ogólnym stażem pracy ale nie spełniła warunku udowodnienia co najmniej dwudziestoletniego okresu pracy nauczycielskiej z uwagi na zmianę stanu prawnego od 1 lipca 2004r. Ubezpieczona, bez uwzględnienia okresu urlopu dla poratowania zdrowia, z którego korzystała od 1 września 2006r. do 31 sierpnia 2007r., legitymuje się pracą nauczycielską jedynie w rozmiarze 18 lat, 11 miesięcy i 23 dni, a zatem nie spełniła jednej z przesłanek decydującej o prawie do emerytury nauczycielskiej i nie nabyła prawa do emerytury na podstawie art. 88 Karty Nauczyciela.

Mając powyższe na uwadze, nie znajdując podstaw do uwzględnienia apelacji, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. apelację oddalił. O kosztach zastępstwa procesowego w drugiej instancji orzeczono na podstawie § 13 ust. 1 pkt 2 i § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 z późn. zm.) w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez adwokata ustanowionego z urzędu.